

การพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียงกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

Developing and Strengthening a Network of Cross-Cultural Learning Civilization of 5 Chiang and Strengthening Citizenship in the Mekong Sub-Region

วันชัย พลเมืองดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

jk023.mcu@gmail.com



บทคัดย่อ

การพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียงกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มีโครงการย่อยภายใต้โครงการแผนงานวิจัยนี้ 3 เรื่อง ได้แก่ การเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียงของชุมชน/พระสงฆ์กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ตามแนวพระพุทธศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังนี้ 1) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียงกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 2) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียงกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตามแนวพระพุทธศาสนาและ 3. เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียงกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง จากการศึกษา พบว่า กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียงได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากปัจจัยที่สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ผ่านกระบวนการทางการเมืองพบว่ากลุ่มอารยธรรม 5 เชียงได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย เชียงตุง เชียงรุ่ง และเชียงทอง ชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ เป็นชาวดไต ที่เรียกตัวเองว่า ไตลื้อ ไตยวน ไตน้อย และไตชิน โดยกระบวนการทางการเมืองจากตระกูลลาวจาก นับตั้งแต่พญาเจื่อง พญามังราย และพระเจ้ากาวิละ จากอาณาจักรล้านนาสู่ล้านช้าง 2) ผ่านกระบวนการทางศาสนาโดยเฉพาะพระพุทธศาสนาฝ่ายนิกายเถรวาท ซึ่งได้หล่อหลอมวิถีชีวิตของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียงเกิดการเรียนรู้และสร้างคุณภาพชีวิตในการเป็นพลเมืองที่ดี โดยการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิด วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี และ 3) ผ่านกระบวนการทางชาติพันธุ์เผ่าไต ปัจจุบันชุมชนกลุ่มอารยธรรมลุ่มน้ำโขง ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย เชียงตุง เชียงรุ่ง และเชียงทอง ถือกันเป็นบ้านพี่เมืองน้อง มีการอพยพจากกลุ่มชาติพันธุ์ ไตลื้อ ในเมือง จังหวัด และประเทศไทย จีน ลาว

ความสัมพันธ์ภาพเหล่านี้เป็นเครือข่ายธรรมชาติที่เป็นเมืองพี่เมืองน้อง มีวัฒนธรรม ประเพณีที่คล้ายคลึงกัน จึงได้ศึกษาการสร้างเครือข่ายโดยการทำ MOU กลุ่มผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ นักปราชญ์ท้องถิ่น โดยการเสนอจัดตั้งศูนย์ประสานงานของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อเป็นสร้างเสริมเครือข่ายในฐานะกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง 2. เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้อนุรักษ์ ฟื้นฟู

วัฒนธรรมประเพณี นักวิชาการซึ่งกันและกัน 3. เพื่อสร้างความร่วมมือในฐานะกลุ่มชาติพันธุ์ไต่จากประชาชน พระสงฆ์ สถาบันการศึกษา ประชาชนผู้รู้ในท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนพระสงฆ์ในฐานะ อาจารย์ และนิสิตนักศึกษา โดยมีแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกลุ่มอารยธรรม 5 เชียงเป็นไปตามหลักวิชาการ วิทยาศาสตร์ โดยไม่ขัดแย้งความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

คำสำคัญ : กระบวนการเรียนรู้, เครือข่าย, ข้ามวัฒนธรรม, ภูมิภาคลุ่มน้ำโขง, อารยธรรม 5 เชียง

Abstract

Developing and strengthening the cross-cultural learning network of 5 Chiang civilization groups and enhancing citizenship in the Mekong sub - region consist of 3 sub-projects under this research plan. namely; strengthening the learning network across culture of the civilization group 5 Chiang of community/monks and enhancing citizenship in the Mekong sub - region according to Buddhism. with 3 objectives: 1) to study the cross-cultural learning process of the 5 Chiang civilizations and to strengthen citizenship in the Mekong sub - region. 2) to develop the cross-cultural learning process of the 5 Chiang civilization groups and enhancing citizenship in the Mekong sub - region according to Buddhism. and 3) to develop and strengthen the learning network of the 5 Chiang civilizations and to strengthen citizenship in the Mekong sub - region. The findings indicated that the cross-cultural learning process of the 5 civilization groups through the learning process from three important factors. namely 1) through the political process in which 5 Chiang civilizations comprising of Chiang Mai, Chiang Rai, Chiang Tung, Chiang Rung, and Chiang Thong. Most ethnic groups are Tais who call themselves Tai Lue, Tai Yuan, Tai Noi, Tai Khuen, through the political process from the Laojok lineage since the Phaya Juaeng, Phaya Mangrai, king Kawila from the Lanna Kingdom to Lanchang kingdom. 2) through religious processes, especially Theravada Buddhism, which has shaped the way of life of the 5 Chiang civilization groups, which had learned and created a quality of life for being a good citizen with the application of the principles of Buddhism, that nurtures culture, way of life, tradition, and 3) through the process of Tai ethnic tribes, currently referring to the Mekong civilization communities, including Chiang Mai, Chiang Rai, Chiang Tung, Chiang Rung, and Chiang Thong, that are considered to be the sister cities. There are immigrants from the Tai Lue ethnic group in the cities, provinces and Thailand, China, and Laos.

These relationships are a natural network as sister cities with similar cultures and traditions. Therefore, this research aimed to study the network construction by making an MOU

with local leaders, monks, local scholars by proposing the establishment of a Coordination Center of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus with the following objectives: 1) to create a network as a 5 Chiang civilization group. 2) to exchange knowledge, conserve and restore cultural traditions and scholars . and 3) to create cooperation as the Tai ethnic group from people, monks, educational institutions, local scholars . and to exchange monks as teachers and students, with guidelines for developing, enhancing the cross-cultural learning among 5 Chiang civilization groups based on scientific principles without conflict with beliefs, religion, and culture of each locality.

Keywords : Strengthening, Network, Cross-Cultural, Mekong Sub-Region.

บทนำ

ความเจริญของสังคมโลกได้ก้าวไปอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนทางความคิด ศิลปวัฒนธรรม ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สื่อเทคโนโลยีก็มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วก็จะพบว่ามีการรับวัฒนธรรมใหม่อย่างรวดเร็ว และวัฒนธรรมดั้งเดิมก็ล่มสลายไปอย่างรวดเร็วเหมือนกัน เมื่อภูมิภาคลุ่มน้ำโขง อดีตเคยมีความเจริญรุ่งเรืองโดยความเป็นอยู่อย่างสงบสุขอาณาจักรในแถบลุ่มน้ำโขง 2 อาณาจักรใหญ่ คือ อาณาจักรล้านนา และอาณาจักรล้านช้าง สองอาณาจักร ได้มีความปฏิสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ความเจริญของ 2 อาณาจักร ได้สร้างวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของตนและได้มีการถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น อาณาจักรสู่อาณาจักร เช่น ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ความเชื่อ ความเจริญรุ่งเรืองที่ได้มีการสร้างวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง อันมี เชียงใหม่ เชียงราย เชียงตุง เชียงรุ้ง และเชียงทอง ในการศึกษาวิจัยได้ให้ชื่อว่า 5 เชียง ถ้าเป็นประเทศ ก็ 3 ประเทศ ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ 2 เชียงนี้เป็นดินแดนอารยธรรมของไทย เชียงตุง เป็นดินแดนอารยธรรมประเทศพม่า เชียงรุ้ง เป็นดินแดนอารยธรรมประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน และ เชียงทอง เป็นดินแดนอารยธรรมประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ถ้าพูดถึงอาณาจักร ก็มี 2 อาณาจักร คือ อาณาจักรล้านนา ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย เชียงตุง เชียงรุ้ง และอาณาจักรล้านช้าง คือ เชียงทอง

ความเป็นอาณาจักรที่สงบสุขประชาชนพลเมืองเหล่านี้ได้สร้าง และสั่งสมวัฒนธรรม ประเพณี ที่แข็งแกร่ง เป็นวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของตน เช่น วัฒนธรรมทางภาษา วัฒนธรรมอาหารการกิน วัฒนธรรมการนุ่งห่ม และวัฒนธรรมประเพณี ที่มีสั่งสมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน บวกกับความศรัทธา ความเจริญของโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามเหล่านี้ได้สูญหายไปไม่น้อย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อที่เคยเจริญรุ่งเรืองจะถดถอยสูญหายไป จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อเป็นการสร้างเครือข่าย ความเข้มแข็งของพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

และความเป็นเครือข่ายของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการสร้างร่วมกันก็จะทำให้เกิดความร่วมมือ ห่วงแทน รักษา วัฒนธรรม ประเพณี และอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองที่สงบสุขรุ่งเรืองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชิงกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
- 2) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชิงกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตามแนวพระพุทธศาสนา
- 3) เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มอารยธรรม 5 เชิงกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชุมชน ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชิง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มีวัตถุประสงค์ 1 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชิง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 2) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชิง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตามแนวพระพุทธศาสนา 3) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มอารยธรรม 5 เชิง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ รายงานวิจัย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการความเป็นมา ความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชุมชนและพระสงฆ์ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชิง ดังนี้

- 1) ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่นๆ โดยอาศัยแนวคิดในการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี
- 2) การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี

3) วิเคราะห์การเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์และชุมชน ด้านการศึกษา ด้านพระพุทธศาสนา ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง

4) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา องค์ประกอบการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์และชุมชน ด้านการศึกษา ด้านพระพุทธศาสนา ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง

1.2. การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ กระบวนการการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์และชุมชน ด้านการศึกษา ด้านพระพุทธศาสนา ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

1) กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา โดยการสัมภาษณ์และจัดสัมภาษณ์ในการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์และชุมชน ด้านการศึกษา ด้านพระพุทธศาสนา ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง โดยได้ทำการศึกษาและคัดเลือกชุมชนและตัวแทนชุมชน ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก พระสงฆ์ นักวิชาการ/ปราชญ์ชาวบ้าน รวม 50 รูป/ คน ดังนี้

1. พระสงฆ์/นักวิชาการ/ปราชญ์ชาวบ้าน เชียงใหม่ จำนวน 10 รูป/ คน
2. พระสงฆ์/นักวิชาการ/ปราชญ์ชาวบ้าน เชียงราย จำนวน 10 รูป/ คน
3. พระสงฆ์/นักวิชาการ/ปราชญ์ชาวบ้าน เชียงตุง จำนวน 10 รูป/ คน
4. พระสงฆ์/นักวิชาการ/ปราชญ์ชาวบ้าน เชียงรุ้ง จำนวน 10 รูป/ คน
5. พระสงฆ์/นักวิชาการ/ปราชญ์ชาวบ้าน เชียงทอง จำนวน 10 รูป/ คน

2) กำหนดกลุ่มประชากรที่เป็นตัวแทนในการลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ วิทยาลัยวิทยาเขตพะเยา กับตัวแทนของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง

3) ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informant) ทั้งนี้เพื่อพิจารณาถึงแนวทางเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์และชุมชน ด้านการศึกษา ด้านพระพุทธศาสนา ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง

4) ดำเนินการศึกษาวเคราะห์ถึงแนวทางเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์และชุมชน ด้านการศึกษา ด้านพระพุทธศาสนา ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง

5) ถอดองค์ความรู้เสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์และชุมชน ด้านการศึกษา ด้านพระพุทธศาสนา ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง

6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะทั้งในระดับนโยบาย องค์กร ชุมชน และระดับปัจเจกบุคคล

2 กลุ่มประชากรในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่างในการศึกษาและขอข้อมูล จำนวน 5 ชุมชน จำนวนผู้แทนชุมชน 50 คน โดยใช้วิธีการแบบเจาะจง ตัวแทนชุมชน ได้แก่

- 2.1. เชียงใหม่ จำนวน 1 ชุมชน จำนวนผู้แทนชุมชน 10 รูป/คน
- 2.2. เชียงราย จำนวน 1 ชุมชน จำนวนผู้แทนชุมชน 10 รูป/คน
- 2.3. เชียงตุง จำนวน 1 ชุมชน จำนวนผู้แทนชุมชน 10 รูป/คน
- 2.4. เชียงรุ่ง จำนวน 1 ชุมชน จำนวนผู้แทนชุมชน 10 รูป/คน
- 2.5. เชียงทอง จำนวน 1 ชุมชน จำนวนผู้แทนชุมชน 10 รูป/คน

3 พื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

การศึกษาค้นคว้านี้ได้ทำการศึกษาระบบการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง ได้แก่

- 3.1. ชุมชนวัดศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย
- 3.2. ชุมชนวัดหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย
- 3.3. ชุมชนวัดราชฐานหลวงเชียงยืน เมืองเชียงตุง ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์
- 3.4. ชุมชนวัดวัดป่าเขตมหาราชฐาน เมืองเชียงรุ่ง เขตปกครองตนเองสิบสองปันนา ประเทศ

สาธารณรัฐประชาชนจีน

3.5. ชุมชนวัดเชียงทอง เมืองเชียงทอง (หลวงพระบาง) ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับพระสงฆ์ ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง ตามที่กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง รวมจำนวนพระสงฆ์ 50 รูป

นอกจากนี้ ยังมีการสนทนากลุ่ม ร่วมกับผู้บริหาร ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย จำนวน 10 รูป/คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้น เน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้ง

ประเด็นหลักในการศึกษาความสัมพันธ์และการจัดการกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

4.1. แบบสัมภาษณ์ (Inter View) โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เกี่ยวข้องกับการกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชุมชน ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่น แนวคิด หลักการ กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

4.2. การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) โดยดำเนินการร่วมกับชุมชน ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย โดยมีประเด็นสนทนา เช่น ทิศทางและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนากับแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัย ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1. การลงพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัยในประเทศไทย ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน

5.2. การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เกี่ยวข้องกับการกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง

5.3. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เพื่อให้เห็นแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกับการสร้างความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง

5.4. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) โดยดำเนินการร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้บริหาร ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ และเพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนากับแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

6 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัย ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้

6.1. ลักษณะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

6.2. กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชุมชน ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

6.3. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกับการสร้างความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชน ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง

6.4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการ และแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อนำไปประยุกต์ในระดับนโยบาย องค์กร ชุมชน และปัจเจกบุคคล

7 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่าย และการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง และการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ในระดับนโยบาย องค์กร ชุมชน และปัจเจกบุคคล

8 สรุปขั้นตอนการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเอกสาร (Document Research) มีกระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ รูปแบบ ความสัมพันธ์ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ตอนที่ 2 การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ เป็นการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ โดยมุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ด้านปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ รวมถึงความสัมพันธ์สังคม วัฒนธรรม ภาษา ประเพณี และการอยู่ร่วมกันในชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการย่อยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การตรวจสอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ และการแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ

ตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย หนังสือ ตำราทางวิชาการ เอกสารตีพิมพ์ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง ด้านปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ และการอยู่ร่วมกันในชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองใน

ภูมิภาคลุ่มน้ำโขง นำผลการสัมภาษณ์ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ มาแยกตามวัตถุประสงค์ ว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงอย่างไร

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล โดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีเพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการ และแนวทางการสร้างต้นแบบการพัฒนาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกับการสร้างความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง

อภิปรายผล และสรุปผล

อภิปรายผล

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยและแยกประเด็นอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1 กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม ๕ เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง จากการศึกษากระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม ๕ เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง พบว่า กลุ่มอารยธรรม ๕ เชียงได้มีกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ดังนี้ 1.ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งอดีตกลุ่มอารยธรรม ๕ เชียงถูกปกครองโดยอาณาจักรที่อาณาจักรน้อย คือ อาณาจักรล้านนา และล้านช้าง 2.ผ่านกระบวนการทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม เนื่องจาก กลุ่มอารยธรรม ๕ เชียง ได้ปรากฏว่ามีความเชื่อทางพระพุทธศาสนา โดยมี คำสอน วัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ในภิกขุสงฆ์ มีอิทธิพลเหนือความเชื่อเดิมที่เคารพผี กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวจึงปรากฏ ความเชื่อทางศาสนา คำสอน พิธีกรรม ศิลปะ วัฒนธรรมภาษาพูด ภาษาเขียน วัฒนธรรมการแต่งกาย การกิน ที่คล้ายคลึงกัน และ3.การเรียนรู้ผ่านกลุ่มชาติพันธุ์ ในกลุ่มอารยธรรม ๕ เชียง จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ (ไตลื้อ) ไทยน้อย(ล้านช้าง) ไทยใหญ่(ไตใหญ่) ที่เรียกตนเองว่า กลุ่ม ชาว ไตย หรือ ไต เป็นชาติพันธุ์ที่มีความใกล้ชิด ทำให้กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมจึงมีความคล้ายคลึงกันมาก และความเจริญของอดีตอาณาจักรทั้งสองได้สร้าง ศิลปะ วัฒนธรรม อันเป็นอัตลักษณ์ อย่างเข้มแข็งมาตราบถึงปัจจุบัน

2. พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตามแนวพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่า ความแข็งแกร่งทางความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของ กลุ่มอารยธรรม 5 เชียง ได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะคำสอน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่กลุ่มอารยธรรม 5 เชียงยังมี โบราณสถาน ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยว และปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี มีการปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่รักษาศีล ๕ ศีล ๘ มีพระสงฆ์ เป็นผู้ที่เผยแพร่คำสอนทางพระพุทธศาสนา

3. เสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างเครือข่ายโดยการทำ MOU ร่วมกับภาคพระสงฆ์ พุทธศาสนิกชน และหัวหน้าส่วนราชการของกลุ่มอารยธรรม ๕ เชียงเป็นเบื้องต้นในภาคประชาชน และ

กลุ่มหัวหน้าส่วนงานที่รับผิดชอบ ทางศาสนา ได้แก่ ความร่วมมือเบื้องต้นในการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้ กับ พระสงฆ์ และส่วนงานทางวัฒนธรรม โดยมี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา เป็นแกน นำในการลงนาม MOU ร่วมกับ ตัวแทนประชาชน ส่วนงาน ของกลุ่มประเทศอารยธรรม ๕ เชียง ได้แก่ เชียงตุง เชียงทอง เชียงรุ่ง เชียงใหม่ และเชียงรายโดยได้มีความร่วมมือสร้างเครือข่าย ด้านวิชาการ ด้านศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

สรุปผล

องค์ความรู้การพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม ๕ เชียง กับ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ด้วยเครือข่าย ๕ เชียง โมเดล (Five Chaing Model) การ พัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม ๕ เชียง กับ การเสริมสร้างความเป็น พลเมืองในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงครอบคลุมพื้นที่อาณาจักรล้านนา และอาณาจักรล้านช้างโบราณทั้งหมด ปัจจุบัน ประกอบด้วยพื้นที่ประเทศ ๓ ประเทศ ๕ เมืองของประเทศดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถ วิเคราะห์ ด้วย (Five Chaing Model) โดยเป็นไปตามหลักการว่า การพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม ๕ เชียง มีความจำเป็นต่อการสร้างนวัตกรรม และการเสริมความเป็นพลเมืองใน ภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ในความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาการ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม นำไปสู่แนวคิด และกระบวนการเรียนรู้ไปสู่กระบวนการการวิจัย การสร้างสรรค์ และการพัฒนาองค์กร สังคม โดยมี หลักการสำคัญว่า แนวคิดองค์ความรู้ และกระบวนการที่บุคคล และสังคมได้ดำเนินการนั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้ การ สร้างสรรค์ และการสร้างการเปลี่ยนแปลงของชุมชนสังคม โดยตระหนักถึงความถูกต้องตามวิถีชีวิต ความสงบสุข และประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้นภายใต้แผนงานวิจัยชุด การพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของ กลุ่มอารยธรรม ๕ เชียง กับ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง สามารถสรุปเป็น กระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ตาม (Five Chaing Model) ดังนี้ C - H - I - A - N - G

เครือข่ายความร่วมมือ

C- Capture&Leane เรียนรู้ร่วมกัน คือการร่วมมือในการที่จะศึกษาความรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยเฉพาะเรื่องศาสนา วัฒนธรรม ของกลุ่มอารยธรรม ๕ เชียง

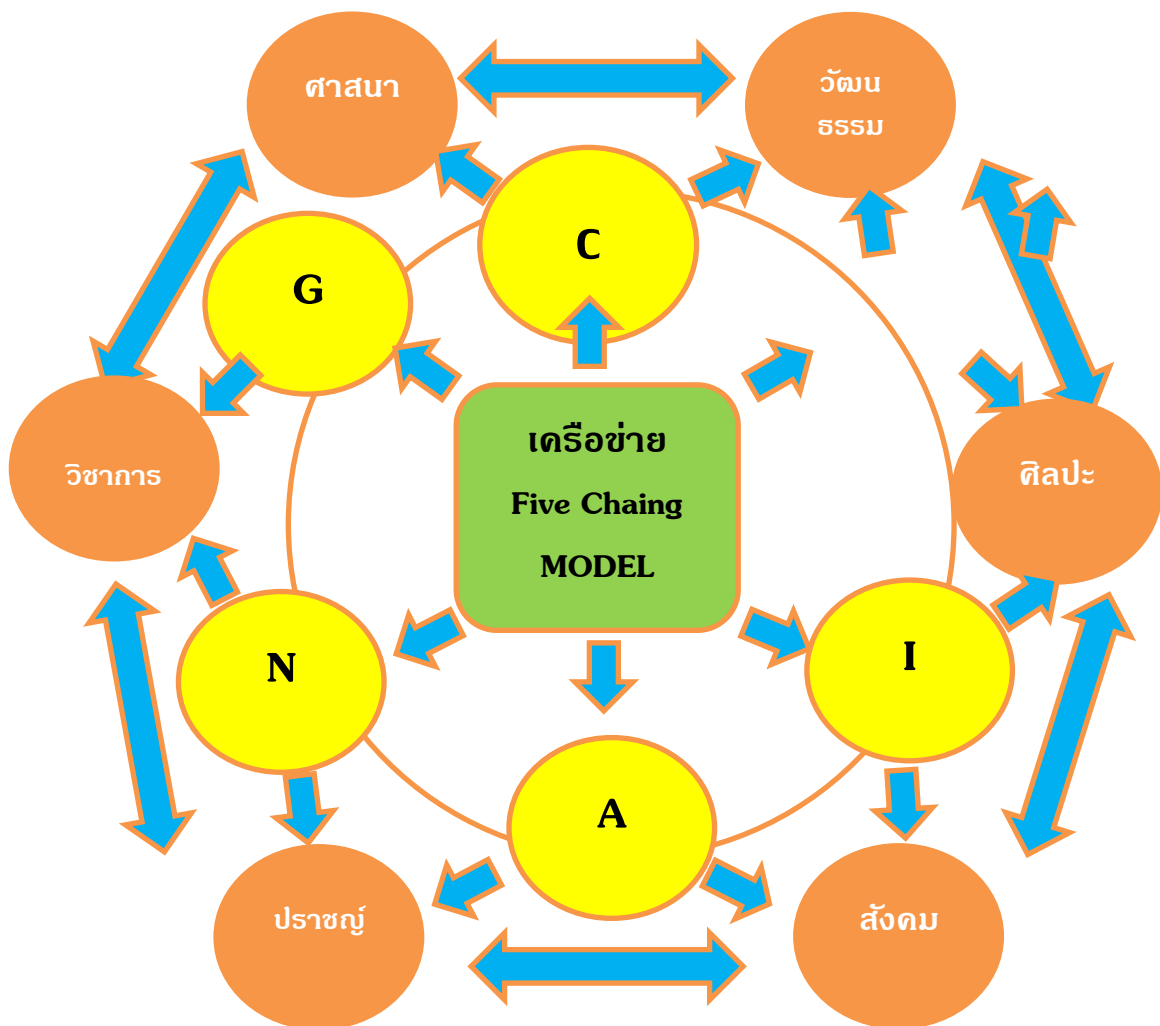
H-Happys มีความสุข คือ การสร้างความสุขสันติ ในกลุ่มอารยธรรม ๕ เชียงในฐานะที่เป็นบ้านที่ เมืองน้อย ที่มี ศาสนา วัฒนธรรม อารยธรรมที่เจริญควบคู่กันมาตั้งแต่สมัย อาณาจักรล้านนา และล้านช้าง พระสงฆ์ พลเมือง ประชาชน ได้มีการพัฒนาเสริมสร้างเครือข่ายอย่างมีความสุขร่วมกัน

I- Identity ลักษณะเฉพาะตัว คือลักษณะอัตตลักษณ์เฉพาะตัว ในการพัฒนาสร้างเครือข่ายยังคงยึดใน ลักษณะเฉพาะตัวของพลเมืองแต่ละพื้นที่เป็นหลัก โดยการรักษาและอนุรักษ์ ความเชื่อศาสนา วัฒนธรรม ของตน ของตนไว้

A - Activity กิจกรรมสร้างสรรค์ คือ การสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ในเชิงบวก หรือเป็นนวัตกรรม ถอด องค์ความรู้จากการพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายอารยธรรม ๕ เชียง

N-Needs Analysis วิเคราะห์จุดหมายการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ คือ มีการใช้กระบวนการทางวิจัยเป็นหลักวิชาการในการนำเสนอ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างวิทยาศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ และรูปแบบการวิจัย

G-Good Management การบริหารจัดการที่ดี คือ การสร้างพัฒนาเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มอารยธรรม ๕ เชียงต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เช่น มีแกนนำและสมาชิกที่เข้มแข็ง มีภูมิปัญญา และองค์ความรู้ของเครือข่าย มีสัมพันธภาพที่ดี มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก มีการทำกิจกรรมและความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้และนวัตกรรม มีการสื่อสารที่ดี มีการบริหารจัดการที่ดี และมีระบบการตรวจสอบติดตามและประเมินผลที่ดี



จากแผนภาพดังกล่าว แสดงให้เห็นถึง ๕ เชิง โมเดล (Five Chaing Model) ที่เกิดกระบวนการพัฒนา และการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ๕ เชิง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การสร้างเครือข่าย ๕ เชิง คือ เชียงใหม่ เชียงราย เชียงตุง เชียงรุ่ง และเชียงทอง สร้างกระบวนการทางการวิจัยจากโมเดล Five Chaing Model ได้แก่ C - Capture&Leane คือการเรียนรู้ร่วมกันของ คณะสงฆ์การศึกษา ประชาชน ปราชญ์ภูมิปัญญา และงานวิชาการ ซึ่งการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เดิมอาจจะเป็นการเรียนรู้แบบหลวมๆ เมื่อมีการเรียนรู้ร่วมกันโดยอาศัยหลักศาสนา ให้ประชาชนกลุ่มอารยธรรม ๕ เชิง มีชีวิตที่ดีโดยมีเป้าหมายคือชีวิตที่ H-Happyens มีความสุข โดย การพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่าย ๕ เชิงสร้างกิจกรรม สานเสวนา ประชุมวิชาการ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ โดยกิจกรรมสร้างสรรค์ในเชิงบวก โดยเป็นนวัตกรรม ถอดองค์ความรู้จากการพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายอารยธรรม ๕ เชิง แม้จะพบว่ารายละเอียดของวัฒนธรรม วิถีชีวิตทางสังคมจะแตกต่างกันเล็กน้อยก็เน้นการรักษาอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชนพื้นที่ ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม ศิลปะ คือความเป็น I- Identity ลักษณะเฉพาะตัว โดยยึดโยงกระบวนการบริหารจัดการ ทางวิชาการ เรียกว่า N-Needs Analysis วิเคราะห์ความต้องการของแต่ละชุมชน วางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างงานกระบวนการทางวิจัยเป็นหลักวิชาการ ในการนำเสนอ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างวิทยาศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ และรูปแบบการวิจัย และสุดท้าย ก็คือ การพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายที่ดีประสิทธิภาพต้องดำเนินการอย่าง G-Good Management การบริหารจัดการที่ดี ซึ่งผลจากการลงพื้นที่วิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับการเสนอให้เป็นส่วนงานเริ่มดำเนินงานโครงการ MOU และประสานงานติดต่อกับส่วนงานในกลุ่มอารยธรรม ๕ เชิงอื่น เพื่อพัฒนาต่อยอด ความร่วมมือในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชิง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ควรนำหลักประเพณี พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาไปสร้างความสัมพันธ์กับประเทศภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

1.2 กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชุมชน ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชิง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ควรใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชน เนื่องจากชุมชนในกลุ่มอารยธรรม 5 เชิง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธจึงเข้าใจและเกิดความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

1.3 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยาควรมีการกำหนดนโยบายในการดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชิง มีการทำข้อตกลง (MOU) ร่วมกัน และมีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยในระยะที่ 12 ที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางพระพุทธศาสนาในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

2. ข้อเสนอแนะเชิงสาธารณะ

ควรมีการดำเนินกิจกรรมของคณะสงฆ์และชุมชนของกลุ่มอารยธรรมอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งที่เป็นกิจกรรมทั้งในด้านศาสนา การศึกษา และวัฒนธรรม เพื่อให้เครือข่ายมีกิจกรรมร่วมกัน การดำเนินกิจกรรมมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง ควรมีการศึกษาวิจัยประกอบในการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อถอดองค์ความรู้ในกิจกรรมนั้นนำเสนอต่อสาธารณะอย่างเป็นระบบ

4. ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการศึกษาวิจัย บทบาทของพระสงฆ์ในยุคดิจิทัลกับกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

4.2 ควรศึกษาองค์ประกอบ รูปแบบ กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชุมชน ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

4.3 ควรใช้หลักพุทธศาสนابูรณาการกับแนวคิดสมัยใหม่ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชุมชน ในกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

5.4 ควรศึกษาวิจัยถึงศักยภาพและผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มอารยธรรม 5 เชียง กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

References

- เกรียงไกร เกิดศิริ และชาญคณิต อวรณ์. (2554). ล้านนากับการเป็นมรดกโลก ในโครงการมรดกล้านนา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน . กรุงเทพฯ: อุษาคเนย์.
- คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). มนุษย์กับสังคม (Man and Society). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 หอสมุดแห่งชาติ เส้นดินสอขาว. เลขที่ 4 หนังสือพระยาเชรพิไชยถึงพระยาสิทธิเทพ จ.ศ. 1189(พ.ศ. 2137)
- ตติยาพร จารุมนรัตน์. (2555). “การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ กรณีสืบศึกษาประเทศสิงคโปร์” วารสารการบริการและการท่องเที่ยว. 7 (2) กรกฎาคม-ธันวาคม
- ธีระพงศ์ โพธิ์มัน. (2553). การท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่: กรณีศึกษาวัดเชียงทอง และปริมณฑล หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ธีระพงศ์ โพธิ์มัน. (2553). การท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่: กรณีศึกษาวัดเชียงทอง และปริมณฑลหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2547). ไทยสิบสองปันนา เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- บุญเฮง บัวสีแสงปะเลิด. ประวัติศาสตร์ละปะ และสถาปัตยกรรมกำลิมลาว เล่ม 1. 1991.
- ประชุมพงศาวดารเล่ม 34 “พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน.
- สนธยา พลศรี. (2550). เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โอเอส. พรินติ้งเฮาส์.
- พระครูโสภณกวีวัฒน์(ธนจรรย์ สุระมณี). (2550). ตำนานเมืองเชียงใหม่ สายธาร อารยธรรม ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ในล้านนา. เชียงใหม่ โรงพิมพ์มิ่งเมือง.
- พระครูโสภณพุทธศาสตร์. ดร. (เชี่ยว ชิตินทรีย์). (2558). หลักการและปรัชญาการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวิสุทธีโสภณ. (2527). เมืองพะเยา. กรุงเทพฯ : มติชน.
- พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์ และคณะ. (2557). กิจกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาล้านนาโดยปราชญ์ท้องถิ่น. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นพบุรีการพิมพ์.
- พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์. ดร. (2557). พิธีกรรมในชีวิตวิถีล้านนาจากคัมภีร์โบราณ The Rituals in Lan Na Lifestyle based on Manuscripts. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- มหาคำ จำปาแก้วมณี และคณะ. (2538). ประวัติศาสตร์ลาว. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศรีเลา เกษพรหม. (2558). ประเพณีคนเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่: บริษัท แอดเวอร์ ไทซิง แอนด์ มีเดีย จำกัด.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่. (2538). ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ 700 ปี. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง.
- หลี่ พู อี้ “ประวัติแคว้นสิบสองปันนา. (2525). บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- อรรถ นันทจักร. (2529). “ประวัติศาสตร์นิพนธ์อีสาน:การศึกษาเชิงวิเคราะห์ประเพณีการจัดบันทึกประวัติศาสตร์หัวเมืองอีสานถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20.” มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกสารของหอสมุดดามัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2151-2163 และ พ.ศ. 2167-2185 <https://www.dek-d.com/board/view/1398853/> 27 สิงหาคม 2561.
- Oxford University. (1994) Oxford Advanced Learner's Dictionary. 4th Ed. Oxford : Oxford University Press. (First Edition for Thailand.
- Swan. W.. Langford. N.. & Varey. R. (2000). Viewing the corporate community as a knowledge network. Corporate Communication : An International Journal. 5 (2). 97-106.